

Завдання для дистанційного навчання для групи ПМ-1 з предмету «Рисунок» - виконати наступні практичні роботи до 16.10.2020 та представити викладачеві, щойно закінчиться карантин. Для консультацій використовувати адресу пошти ch777mira@gmail.com

Модуль 1. Загальні основи рисунку

Тема 1. Засоби виконання художньо-графічних робіт

Урок 11-14. Практична робота. Малювання умовно-плоских предметів

Інструкція до опрацювання теми:

1. Опрацюйте супроводжуючий матеріал «Малювання умовно-плоских предметів».

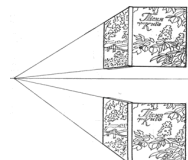
2. Підготуйте природний матеріал (листя, квіти, гілля з дрібними плодами, тощо).

3. Практична робота. Виконайте ескіз власної композиції з елементів природного характеру, використовуючи рекомендації супроводжуючого матеріалу.

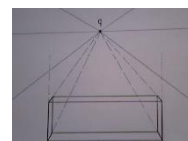
4. Виконайте малюнок акварельними фарбами.

5. Опрацюйте супроводжуючий матеріал «Малювання плоских предметів у перспективі».

6. Виконайте практичну роботу «Малюнок перспективи книги над і під лінією горизонту».

7. Виконайте практичну роботу «Малюнок перспективи куба у фронтальному положенні».

8. Виконайте практичну роботу «Малюнок перспективи куба у крайньому положенні».

Увага! Для тематичного оцінювання по темі необхідно надати фото на вказану адресу пошти *всіх* виконаних робіт до 16.10.2020

Малювання умовно-плоских предметів

Вивчення форми в процесі графічної діяльності на заняттях з образотворчого мистецтва має два етапи: зображення умовно-плоских предметів у фронтальному положенні з передачею лише двох вимірів; малювання умовно плоских і об'ємних предметів у перспективі, тривимірному зображенні предметів на двовимірній площині. Натурою для вивчення і малювання у фронтальному положенні є предмети, що близькі до плоских геометричних форм (квадрата, прямокутника, трикутника, кола, овалу та їхніх комбінацій).

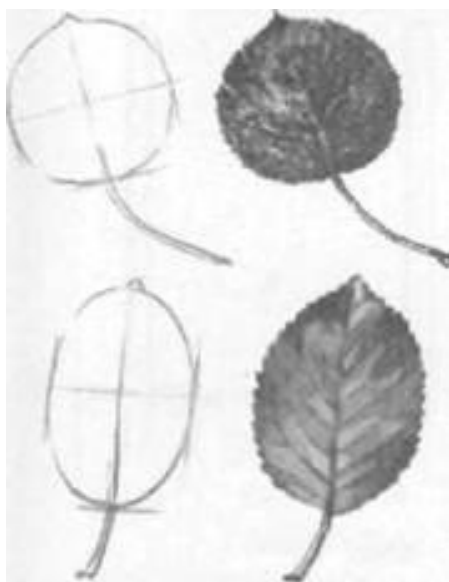

Рис. 1. Послідовність зображення листка

Лише після того, як знайдено місце кожного листка на папері, приступають до побудови малюнків.

На першому етапі проводять центральну жилку листка — вона буде одночасно і віссю симетрії. На ній відкладають довжину, визначають, де буде проходити лінія найширшої частини листка. Після цього плавною лінією окреслюють загальну форму предмета.

На другому етапі уточнюють величину і напрямок черешка, намічають дрібніші жилочки, а в березовому листку промальовують зубчики.

Третій етап відводиться завершенню малюнка. Ще раз порівнюється зображення з натурою, докладно проробляються всі деталі.

Далі на великому аркуші паперу намічають габарити моделі, пропорційне співвідношення розміру черешка і всього листка. Уточнюють форму, проводячи у малюнку вісь. Після цього промальовують праву і ліву сторони

моделі, причому зображення уважно порівнюють з натурою. Якщо в цілому форма передана правильно, переходять до деталізації: малюють зубчики по краях, проводять жилки, промальовують черешок. У такій же послідовності учні зображують листки, які стоять перед кожним.

Слід нагадати, що малюнок викопується під акварель, тому не можна натискати на олівець, проводити легкі, прозорі лінії, якнайрідше вживати гумку або й зовсім не використовувати її, щоб не зіпсувати поверхню паперу. Для зображення листя можна порекомендувати змішаний спосіб роботи аквареллю: спочатку прокласти основний колір природи по сухому (не в повну силу), а потім — інші відтінки, які прокладають по мокрому, вливаючи колір у колір.

Наступне завдання — малювання квітів (рис.5). Для натурної постановки в слід підбирати прості, площинного характеру, форми квітів. Це — ромашки, волошки, шипшина, кульбаба тощо. Всі вони мають нескладну будову, чіткий силует, стримане забарвлення.

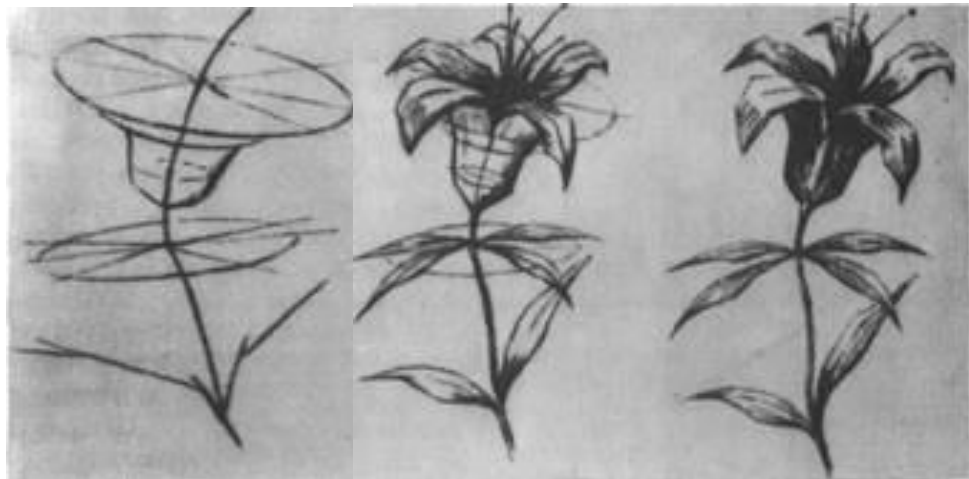

Рис. 2. Послідовність зображення квітки

В процесі малювання квітки учні зустрічаються з рядом труднощів. Так, тут не буде чітко виявленої центральної осі, як в листя, її прийдеться уявити лінією, що проходить через стебло і чашечку квітки. Малюнок починають саме з проведення цієї осі. На ній відмічають висоту і ширину моделі, визначають, де розміщені квітка, стебло, листки — тобто накреслюють схему рослини.

Після цього приступають до побудови самої квітки. Намічають центр — чашечку і тичинки, віночок пелюстків зображають у вигляді кола. Все це треба зробити, не виходячи за межі схеми, інакше пропорції моделі будуть порушені. Як і при малюванні листя, від загального переходять до деталей. Послідовно промальовують тичинки, пелюстки, листя стебла. На цьому етапі

треба частіше порівнювати малюнок з натурою, що дозволить вчасно зробити виправлення. Зайві лінії витирають гумкою.

Для малювання прямокутних і круглих предметів рекомендуємо підбирати площинні за своєю формою моделі. Це може бути папка для паперів, блокнот, зошит, тарілка тощо. Модель ставлять у фронтальному положенні відносно учня.

Ознайомлюючи учнів з особливостями малювання метелика (рис.3), визначаємо мету цього заняття — розвиток в учнів уміння зображати симетричні форми. Потрібно встановити будову й забарвлення запропонованого для малювання метелика, величину його (розмах крил), довжину тулуба, розмір голови, великих і маленьких крил, кількість ніжок.

Рис. 3. Малюнок метелика

Малюнок починають з композиції. Легкими штрихами намічають межі моделі, потім проводять осьову лінію і на ній відкладають розміри крил, голови, тіла метелика. Перевіривши пропорції всієї моделі і окремих частин, зображення промальовують детальніше.

Гарний малюнок виходить, коли взяти кольоровий папір. У цьому випадку основним кольором покривають крила, а дрібніші частини моделі зафарбовують його відтінками.

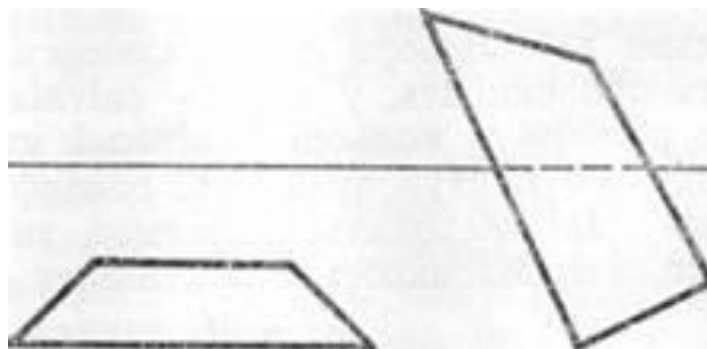
Малювання плоских предметів у перспективі

Плоскі предмети квадратної, прямокутної або круглої форми є здебільшого складовими частинами об'ємних геометричних тіл і предметів.

Уміння побудувати квадрат у перспективі дає можливість робити цілий ряд перспективних побудов.

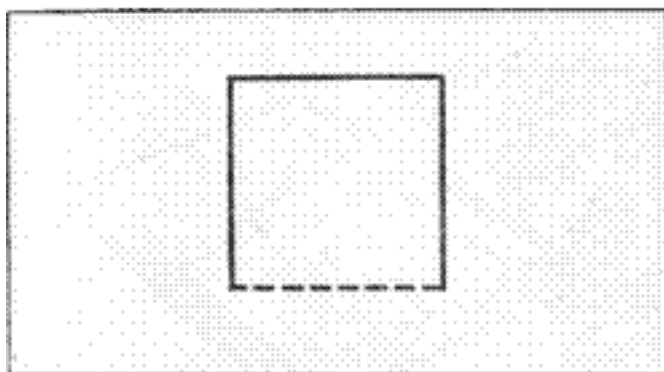
У просторі квадрат може займати різні положення: лежати на предметній площині (так прийнято називати підлогу, поверхню землі), підніматися над нею у горизонтальному, вертикальному або похилому положенні. Відносно картинної площини (картини), яка знаходиться між глядачем та зображуваними предметами і є перпендикулярною до предметної площини, площина квадрата може бути паралельною, перпендикулярною і похилою (мал. 1).

Розглянемо прийоми вивчення з учнями правил побудови квадрата у перспективі. За тиждень до заняття кожний учень дістає завдання виготовити картонну модель прямокутника розміром, наприклад, 150X200 мм з квадратом посередині. Дві бокові і верхню сторони квадрата вирізують. На урок викладач приносить і велику модель, яку під час вивчення правил перспективи демонструє перед кожним рядом учнів. Учні спостерігають перспективу квадрата на великій моделі, закріплюють набуті знання на своїх моделях і намагаються побудувати перспективу квадрата, роблячи начерки з натури.

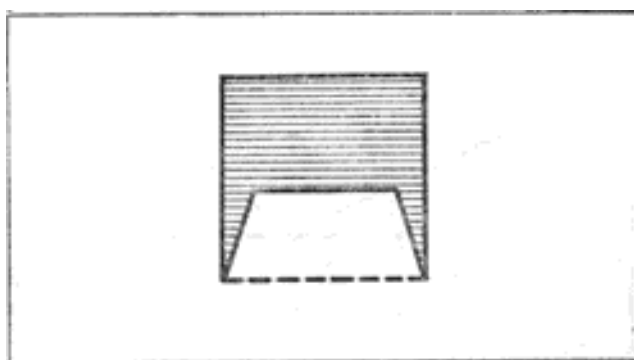
Мал.1

Перше положення. Якщо квадрат у природі розташований паралельно картині (викладач і учні на моделях не відгинають квадрат), то при його зображенні матимемо також квадрат (мал. 2).

Мал. 2

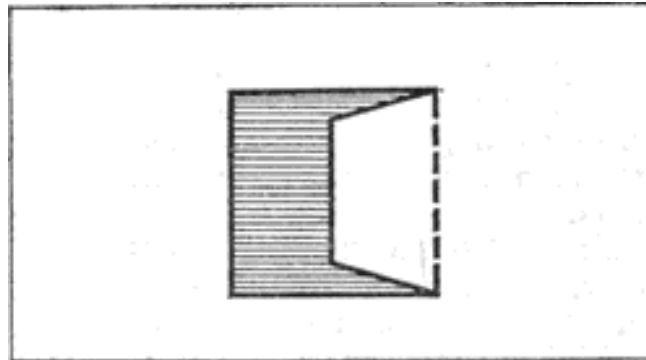
Друге положення. Якщо дві сторони горизонтально розташованого квадрата паралельні картині, то дві інші перпендикулярні до неї (викладач і учні відгинають на моделі квадрат униз). Сторони квадрата, паралельні картині, зображуються паралельно лінії горизонту. Сторони, перпендикулярні до картини, зображуються такими, які сходяться на лінії горизонту в точці сходу (мал. 2).

Мал. 3

Працюючи з моделлю, учні бачать, як з відхиленням змінюється форма квадрата: він став вужчим, дальша горизонтальна лінія його здається коротшою. На скільки ж став вужчим квадрат і на скільки скоротилася дальша горизонтальна лінія, учні визначають на основі квадратного вирізу.

Третє положення. Квадрат знаходиться у вертикальній площині, перпендикулярній до картини. У цьому випадку дві його вертикальні сторони також паралельні картині, а дві інші — перпендикулярні до неї (мал. 4).

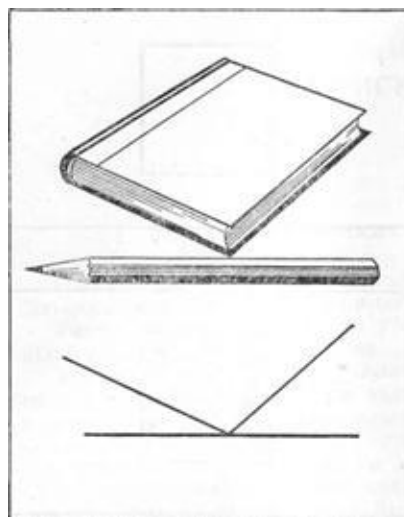

Мал.4

Спостереження і малювання перспективи квадрата у вертикальному положенні проводиться у такій самій послідовності, як і в горизонтальному положенні. Повертаємо тільки квадратну модель так, щоб та її частина, яка була внизу, знаходилася з правого або лівого боку.

Четверте положення. Щоб побудувати горизонтальний квадрат, у якого жодна із сторін не паралельна картині, треба спочатку побудувати прямий кут з двома сторонами, а потім за допомогою точок сходу побудувати дві інші сторони.

Малюючи з натури, необхідно точно визначити кути нахилу горизонтальних ліній. Кут можна визначити, якщо прикласти до кута квадрата, що лежить на столі, лінійку паралельно до лінії горизонту. На відстані кути нахилу вимірюються олівцем, який тримають у руці (мал. 5).

Мал. 5

Для демонстрації цього положення і малювання з натури використовується окрема модель квадрата.

Коли учні зрозуміють, як змінюється форма квадрата залежно від його положення у просторі, засвоять прийоми зображення квадрата, викладач переходить до малювання предметів прямокутної форми. Для прикладу візьмемо малювання обкладинок розкритої книжки. Це і наступні завдання.

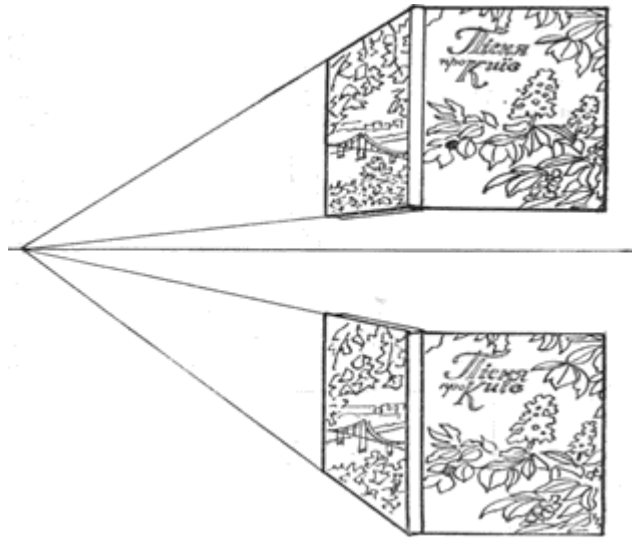
Учні розміщують перед собою на партах картонні моделі так, щоб права половина обкладинки була у фронтальному положенні, а ліва ішла вглиб. У бесіді викладач зосереджує увагу учнів на тому, що права половина обкладинки має форму правильного прямокутника, а ліва здається вужчою і звужується тим більше, чим більше вони відхиляють її вглиб. Можна запропонувати учням візуально виміряти олівцем ширину однієї і другої половин обкладинок.

Далі викладач пропонує учням визначити, де проходить лінія горизонту, тобто уявна лінія, що перебуває на рівні очей. Як це зробити? Прикласти олівець на рівні очей.

Лінія горизонту може проходити вище обкладинки, перетинаючи її, і нижче. Викладач за допомогою великої моделі, піднімаючи і опускаючи її, демонструє всі ці положення, показує на дошці прийоми зображення обкладинки.

Спочатку визначаємо місце для малюнка на папері — композицію. Визначивши ширину і висоту всієї обкладинки, виконуємо схематичну побудову зображення на папері. Половину обкладинки, паралельну лінії очей, зобразимо як прямокутник. Візуально встановлюємо, на скільки скорочена половина, що знаходиться під кутом. Позначимо її легкою лінією. Найважче зобразити лінії верхнього і нижнього країв цієї половини обкладинки, які знаходяться у перспективному скороченні. Тут не можна обійтися без лінії горизонту. Якщо лінія горизонту знаходиться вище моделі (так буває, коли моделі стоять перед учнями на парті), то лінії верхнього і нижнього країв лівої половини обкладинки підіймаються вгору: нижня — більше, а верхня — менше, внаслідок чого дальший вертикальний край став коротшим. Слід провести допоміжні лінії до перетину їх у точці сходу на лінії горизонту (мал. б).

Мал. 6

Якщо лінія горизонту знаходиться нижче моделі, то верхня і нижня лінії половини обкладинки під кутом ідуть униз (верхня — більше, нижня — менше). Якщо ж лінія горизонту перетинає модель, то верхня лінія іде вниз, а нижня — вгору до перетину на лінії горизонту. Допоміжні лінії і точка сходу допоможуть правильно зобразити перспективні зміни скороченої половини обкладинки.

Література:

1. Аккизов К. Учимся рисовать. Шаг за шагом – Харьков: Книжный Клуб «Клуб Семейного Досука», 2010. – 128с., ил. ISBN 978-966-14-0602-4;
2. Барышников А.П. Перспектива.-М.,1949.
3. Беда Г.В. Основы изобразительной грамоты: рисунок, живопись, композиция: Учебное пособие для студентов педагогических институтов по специальности 21.09 «Черчение, рисование и труд». – 2-е изд., перераб. И доп. 12 – М.: Просвещение, 1981.
4. Анисимов Н.Н. Основы рисования: Учебное пособие для вузов. – М.: Стройиздат, 1974.
5. Шембель А.Ф. Основы рисунка: Учеб. для проф. учеб. заведений.– М.: Высш. шк., 1994. – 159с.: ил.
6. Кириченко М.А. Учіться малювати. - К.: Рад. шк., 1987. - 58 с.